

EL DECRET 11/2021, DE 16 DE
FEBRER, DE LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS CENTRES
DEL SERVEI D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU IMPACTE
EN EL MÓN LOCAL

SUMARI

- 1. Introducció**
- 2. Novetats en el marc normatiu sobre l'admissió d'alumnat i la programació de l'oferta educativa derivades del Decret 11/2021**
- 3. El rol dels municipis en la millora de l'equitat educativa**
 - 3.1. L'indiscutible protagonisme dels ajuntaments en la lluita contra la segregació escolar
 - 3.2. Àmbits i instruments d'intervenció dels municipis en la millora de l'equitat educativa en el marc del Decret 11/2021
- 4. Àmbits d'intervenció prioritària dels ajuntaments en la lluita contra la segregació escolar A partir dels informes del Síndic de Greuges sobre el desplegament del Decret 11/2021**
 - 4.1. Informe de la Síndica de Greuges de gener de 2024: avenços i assignatures pendents
 - 4.1.1. Avenços en la reducció de la segregació escolar derivats de l'aplicació del Decret 11/2021
 - 4.1.2. Aspectes en què cal millorar l'aplicació del Decret 11/2021
 - 4.2. Àmbits d'intervenció prioritària a escala local
- 5. Conclusions: idees principals**
- 6. Referències bibliogràfiques**

DESTIL·LATS
D'EDUCACIÓ
#37

INTRODUCCIÓ

El 25 de juliol de 2018, els aleshores Síndic de Greuges de Catalunya, Rafel Ribó, i el conseller d'Educació, Josep Bargalló, van anunciar l'acord per impulsar el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya (en endavant Pacte o PSEC). El procés d'elaboració del PSEC, que es va iniciar en aquell moment, va finalitzar el 18 de març de 2019 amb l'acte de signatura que es va celebrar al Parlament de Catalunya.

El PSEC inclou 30 actuacions i 189 mesures concretes, distribuïdes en nou àmbits d'actuació, un dels quals, i el primer, és l'aprovació d'un nou decret d'admissió d'alumnat amb més instruments per combatre la segregació escolar.

La proposta d'aquest primer àmbit d'actuació es fonamentava en la constatació del fet que la persistència del fenomen de la segregació a casa nostra feia pensar que les mesures desplegades fins llavors no havien estat ni suficients ni prou efectives per combatre-la. Més concretament, es considerava que el llavors vigent decret d'admissió, de l'any 2007, no exauria el marge d'actuació que li concedien les lleis orgàniques i la Llei d'educació de Catalunya del 2009.

Es va considerar en aquell moment que aprofitar reglamentàriament tot el marge legal d'actuació per lluitar contra la segregació escolar era una oportunitat que calia aprofitar i que calia fer-ho aprovant un nou decret d'admissió.

Amb tot, el 16 de febrer de 2021 el govern de la Generalitat va aprovar el Decret 11/2021 de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del Servei d'Educació de Catalunya, i es va publicar al DOGC del dia 18.

Aquest treball s'elabora amb els objectius d'identificar sintèticament les novetats que el nou decret d'admissió introdueix en el nostre marc normatiu i els avenços que l'aplicació està possibilitant en relació amb la reducció de la segregació escolar; determinar el camp d'actuació dels ajuntaments derivat del nou decret, i, finalment, oferir unes reflexions sobre les prioritats dels ens locals en relació amb les polítiques en favor de l'escolarització equilibrada.

NOVETATS EN EL MARC NORMATIU SOBRE L'ADMISSIÓ D'ALUMNAT I LA PROGRAMACIÓ DE L'OFERTA EDUCATIVA DERIVADES DEL DECRET 11/2021

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

2

NOVETATS EN
EL MARC NORMATIU
SOBRE L'ADMISSIÓ
D'ALUMNAT I LA
PROGRAMACIÓ DE
L'OFERTA EDUCATIVA
DERIVADES DEL
DECRET 11/2021

El dia en què es va aprovar el decret, el Síndic de Greuges va afirmar que la nova norma ens permetria fer un salt qualitatiu en la reducció dels nivells de segregació escolar, un dels principals problemes del sistema educatiu català, amb impactes negatius més enllà d'aquest marc.

Les paraules del Síndic ratificaven la importància del nou decret com a norma que introduïa en la nostra normativa educativa canvis profunds que haurien de fer possibles polítiques educatives més eficients i eficaces en la reducció de la segregació escolar.

Un d'aquests canvis, més enllà de l'estrictament articulat del text, va ser l'assoliment d'un ampli consens entre els principals actors del sector educatiu (amb algunes absències notables, però), com ara ajuntaments, sindicats i federacions de famílies. En efecte, es tracta d'una norma basada en el reconeixement, majoritàriament acceptat, que la segregació escolar no és quelcom natural i inevitable, sinó una situació d'injustícia social inadmissible, producte de determinades accions i omissions en matèria de política educativa, que es pot i que cal revertir.

En aquest marc de consens al voltant de la necessitat peremptòria de lluitar contra la segregació escolar i de reconèixer el lideratge de l'administració educativa en aquesta lluita, el nou decret incorpora novetats importants, que recollim de manera sintetitzada tot seguit.

➔ **Reducció dels ensenyaments objecte de regulació**

Es redueixen els ensenyaments objecte de regulació, limitant-la als ensenyaments del segon cicle d'educació infantil, primària, secundària obligatòria i batxillerat, i deixant fora la resta d'ensenyaments regulats al decret del 2007 (formació professional, ensenyaments règim especial i de formació d'adults...).

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

NOVETATS EN
EL MARC NORMATIU
SOBRE L'ADMISSIÓ
D'ALUMNAT I LA
PROGRAMACIÓ DE
L'OFERTA EDUCATIVA
DERIVADES DEL
DECRET 11/2021

Amb aquesta reducció dels ensenyaments objecte de regulació se simplifica la regulació.

➔ **Regulació de la programació de l'oferta educativa**

A diferència del decret del 2007, que es limitava al procediment d'admissió, s'amplia l'objecte de la regulació a la programació de l'oferta educativa, amb l'objectiu d'assegurar una distribució equilibrada d'alumnat. Aquesta ampliació permet ajustar de manera més proactiva l'oferta de places a les necessitats locals, i evitar situacions de sobreoferta que fomenten la segregació.

➔ **Creació d'òrgans de participació local**

S'estableixen noves estructures de participació, com ara les taules locals de planificació educativa i les comissions de garanties d'admissió, que ofereixen un espai formal per a la participació dels ajuntaments en la gestió de l'oferta educativa. Aquestes estructures permeten un paper actiu dels ens locals en l'adopció de mesures d'equitat, com la delimitació de zones educatives i la configuració de les adscripcions escolars, cosa que afavoreix una distribució més justa i equitativa de l'alumnat.

➔ **Reforç de les oficines municipals d'escolarització (OME)**

S'atribueixen noves funcions a les OME, que passen a ser essencials en l'acompanyament de les famílies en el procés d'admissió i en la gestió de la informació sobre l'oferta educativa. Aquesta ampliació de funcions ajuda a millorar la transparència del procés d'admissió i contribueix a una elecció escolar més informada i equilibrada per part de les famílies.

➔ **Millores en la detecció i l'escolarització d'alumnat vulnerable**

Es redefineix l'alumnat amb necessitats educatives específiques per incloure situacions de pobresa o risc de pobresa, i s'estableixen unitats de detecció que actuen en coordinació amb els serveis socials i els equips

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

2

NOVETATS EN
EL MARC NORMATIU
SOBRE L'ADMISSIÓ
D'ALUMNAT I LA
PROGRAMACIÓ DE
L'OFERTA EDUCATIVA
DERIVADES DEL
DECRET 11/2021

psicopedagògics. Aquesta nova definició i les unitats de detecció permeten identificar i distribuir millor l'alumnat vulnerable, cosa que evita que es concentri en determinats centres educatius i potencia l'escolarització equilibrada.

➔ **Reserva de places per alumnat amb necessitats específiques**

Una de les novetats més destacades és l'establiment de reserves de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques fins a l'inici del curs. Aquesta mesura evita la pràctica d'alliberar places reservades abans de l'inici de les classes, una pràctica que en el passat contribuïa a la segregació escolar.

➔ **Limitació de les ràtios i establiment d'una proporció màxima d'alumnat vulnerable**

S'hi regulen diverses mesures per limitar la concentració d'alumnat amb necessitats educatives específiques en un mateix centre, establint ràtios màximes per grup i promovent una distribució més equitativa de l'alumnat amb necessitats especials. Aquest canvi respecte a la normativa del 2007 és un pas endavant per evitar que determinats centres esdevinguin de «doble o triple» complexitat.

➔ **Millora en la gestió de la matrícula viva**

S'introdueixen mecanismes per gestionar l'escolarització de nou alumnat al llarg del curs (matrícula viva), assignant als ajuntaments un paper en la distribució equitativa d'aquests alumnes. Aquesta mesura busca evitar que els centres d'alta complexitat hagin d'assumir una proporció excessiva d'alumnat nouvingut, la qual cosa contribueix a mantenir els nivells d'equitat en el sistema educatiu.

EL ROL DELS MUNICIPIS EN LA MILLORA DE L'EQUITAT EDUCATIVA

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

3

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

3.1. L'INDISCUTIBLE PROTAGONISME DELS AJUNTAMENTS EN LA LLUITA CONTRA LA SEGREGACIÓ ESCOLAR

La segregació escolar és «un fenomen específicament local, molt variable en funció dels municipis».¹ Per això, té tot el sentit que tant la LEC com el Decret 11/2021 hagin fet una aposta inequívoca pel protagonisme dels municipis en la lluita contra la segregació escolar a través del reconeixement de la seva responsabilitat en aquest àmbit. Sense la implicació dels ajuntaments, no és possible l'èxit de les polítiques públiques de reducció de la segregació escolar.

Efectivament, els municipis pateixen en primer terme les conseqüències negatives derivades de la segregació escolar, com ara la pèrdua de cohesió social derivada dels increments de les desigualtats educatives, l'increment de l'atur i la precarietat laboral fruit d'un augment de la ineficiència del sistema educatiu.

Això, per no parlar de les tensions, els conflictes i problemàtiques que es donen en els processos d'admissió i matriculació als municipis amb més segregació escolar. Per això, els ajuntaments haurien de ser els primers interessats a impulsar polítiques públiques de millora de l'equitat educativa als respectius municipis, utilitzant tot el marge d'actuació de què disposen dins del marc legal i reglamentari vigent.

Per això, no és estrany que durant el període comprès entre l'aprovació de la Llei d'educació de Catalunya i la signatura del Pacte contra la segregació escolar, en què el Departament d'Ensenyament no va aplicar polítiques de lluita contra la

¹ Municipis contra la segregació escolar. Sis experiències de política educativa local; Xavier Bonal i Sarró (director); Fundació Jaume Bofill; Barcelona, 2012.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

segregació escolar, alguns municipis preocupats per aquest fenomen duguessin a terme experiències locals força interessants i reeixides per suplir la manca de lideratge de l'Administració educativa de la Generalitat, demostrant que la segregació escolar no és un fenomen natural i inevitable, sinó el resultat d'aplicar o no aplicar les polítiques públiques educatives adequades per garantir l'equitat educativa.

En aquest sentit, els dos informes extraordinaris del Síndic de Greuges de l'any 2016 sobre la segregació escolar a Catalunya² van fer palès que les notòries diferències entre municipis amb relació als nivells de segregació escolar s'explicaven, en cada cas i entre altres factors (condicions socials, educatives...), per la desigual aplicació de polítiques educatives de lluita contra la segregació feta a escala municipal, conseqüència, en bona mesura, del paper més o menys actiu de cada administració local en aquest àmbit.

Podem dir, doncs, que l'arrel localista d'aquest fenomen d'ajuntament amb la capacitat dels ajuntaments per aplicar mesures contra la segregació escolar en el seu àmbit territorial, fa dels municipis la peça clau en aquesta lluita, fins al punt que no és exagerat afirmar que la reducció de la segregació escolar depèn, en gran part, de la major o menor implicació dels ens locals. Això, però, no vol dir que el principal agent públic responsable de la lluita contra la segregació siguin els ajuntaments. Ans al contrari, tal com es deriva de l'article 44 de la LEC, aquesta responsabilitat principal correspon al departament de la Generalitat de Catalunya responsable del Servei d'Educació de Catalunya. El que volem dir és que la col·laboració i la implicació dels ens locals és imprescindible perquè l'actuació del departament competent de la Generalitat sigui més eficaç i eficient. En altres paraules, no n'hi ha prou amb un marc normatiu favorable per reduir la segregació

² La segregació escolar a Catalunya (I): la gestió del procés d'admissió d'alumnat i La segregació escolar a Catalunya (II): les condicions d'escolarització.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

escolar, com el que s'estableix en el Decret 11/2021, si en l'àmbit territorial respectiu els municipis desactiven parcialment els instruments previstos en aquesta normativa, tal com es constata a l'informe del Síndic de Greuges, de gener de 2024, de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021 (pàg. 104).

En definitiva, doncs, la corresponsabilitat de les administracions locals en relació amb la programació educativa i amb l'admissió de l'alumnat als centres del Servei d'Educació de Catalunya, que és un dels elements cabdals que estableix la LEC per l'assoliment de més equitat escolar, situa els ajuntaments en una posició clau per garantir, localment, l'èxit de les polítiques educatives generals de lluita contra la segregació escolar. I, a l'inrevés, els fa corresponsables de la manca d'avenços en el territori en el cas que no aprofitin el marge de maniobra i de corresponsabilitat de què gaudeixen en el nou marc normatiu.

3.2. ÀMBITS I INSTRUMENTS D'INTERVENCIÓ DELS MUNICIPIIS EN LA MILLORA DE L'EQUITAT EDUCATIVA EN EL MARC DEL DECRET 11/2021

Als efectes d'aquest treball, considerem que el Decret 11/2021 empara l'actuació dels ajuntaments en els àmbits següents:

- ➔ Procés d'admissió
- ➔ Programació de l'oferta educativa
- ➔ Detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques
- ➔ Suport i acompanyament a les famílies
- ➔ Accés a activitats complementàries i serveis escolars
- ➔ Formació

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

En cadascun d'aquests àmbits d'intervenció, els ajuntaments poden intervenir-hi a través de diferents òrgans, des dels quals poden adoptar mesures i accions diverses per impulsar al territori la lluita contra la segregació escolar i la millora de l'equitat educativa, tal com tot seguit s'analitza.

a) Intervenció en el procés d'admissió

La intervenció dels ajuntaments en el procés d'admissió la canalitza el Decret 11/2021 a través de la seva participació en les Comissions de Garanties d'Admissió i per mitjà de les oficines municipals d'escolarització.

Com a membres d'aquests òrgans, els municipis tenen a disposició els següents instruments d'actuació:

- ➔ Principals instruments d'actuació derivats de la participació dels ajuntaments en les comissions de garanties d'admissió:
 - Formular propostes per l'increment del nombre màxim d'alumnes per grup (article 50)
 - Intervenir en la gestió de la matrícula viva (articles 47, 48 i 49)
 - Assignar el lloc escolar d'ofici (article 41)
 - Intervenir en l'assignació de lloc escolar a l'alumnat NEE, formulant propostes (article 57)
 - Formular propostes sobre l'establiment de la proporció màxima d'alumnat amb NEE (article 59.3)
 - Formular propostes per la limitació de les ràtios d'alumnes per grup (article 60)
- ➔ Principals instruments d'actuació dels ajuntaments mitjançant les OME:
 - Fer actuacions d'acompanyament i suport a les famílies en el procediment d'admissió
 - Informar les famílies sobre l'oferta educativa als centres del seu àmbit

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

- Coordinar jornades de portes obertes dels centres educatius del municipi.
- Promoure campanyes informatives adreçades a les famílies sobre el procediment d'admissió
- Participar en la formulació de la proposta de zonificació educativa del municipi

D'altra banda, els ajuntaments poden prendre part també en la gestió dels procediments d'admissió a través de la seva participació en les taules locals de planificació educativa, tot i que l'àmbit d'actuació propi d'aquestes taules és la participació en la programació de l'oferta educativa al municipi, en concret:

- ➔ Adaptació dels criteris i les orientacions aprovats pel Departament per gestionar el procediment d'admissió amb la finalitat d'assolir una major equitat escolar al municipi i facilitar les tasques a les respectives comissions de garanties d'admissió i oficines municipals d'escolarització (article 11.2)
- ➔ Retiment de comptes davant el Consell Escolar Territorial respecte del procediment d'admissió d'alumnat (article 28)
- ➔ Participació en l'elaboració dels informes anuals d'impacte dels processos d'admissió sobre la segregació escolar (article 28)

b) Intervenció en la programació de l'oferta educativa

La participació dels ajuntaments en la programació de l'oferta educativa es vehicula a través de la seva participació en les taules locals de planificació educativa.

Com a membres d'aquestes taules, els ens locals poden determinar les accions que es duran a terme en els centres educatius del municipi, a través dels següents instruments o accions:

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

- Formular propostes en el si de les taules locals de planificació educativa sobre la delimitació de les zones educatives (article 5.1)

L'article 20.2.h del Decret 11/2021 també preveu la participació dels ajuntaments, a través de les oficines municipals d'escolarització, en la formulació de la proposta de les zones educatives.

- Formular propostes sobre l'oferta educativa anual al municipi (article 11.2)
- Formular propostes sobre l'ampliació, reducció, creació, supressió o fusió de centres de titularitat pública (article 11.2)
- Retre de comptes davant el Consell Escolar Territorial respecte del procés de la programació de l'oferta educativa (article 28)
- Participar en l'elaboració dels informes anuals d'impacte de la programació educativa sobre la segregació escolar (article 28)
- Formular propostes per a la reserva de places per alumnat NEE (article 55)
- Formular propostes per a la reducció del nombre màxim d'alumnes per grup (article 58)
- Establir una proporció màxima d'alumnat NEE (article 59)
- Oferir places singulars (article 61)

Tot i que l'article 61 del Decret 11/2021, que és el que regula aquesta oferta, no atribueix a les taules locals de planificació educativa la formulació de propostes, entenem que no hi ha cap impediment perquè els ajuntaments les puguin fer en el si d'aquestes taules.

- Establiment de processos de preinscripció per zones educatives (article 62)

En el mateix sentit que hem apuntat en relació amb la formulació de propostes sobre l'establiment d'ofertes singulars de places, considerem que els ajuntaments també poden fer propostes per establir processos de preinscripció per zones educatives.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

c) Intervenció en la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques

És un dels àmbits en què els municipis poder dur a terme una actuació més determinant per a la reducció de la segregació escolar, a través dels instruments següents:

- ➔ Acordar, en el si de les taules locals de planificació educativa, la creació de les unitats de detecció d'alumnat amb NEE, a les quals s'assigna la coordinació de les actuacions relacionades amb la detecció d'aquest alumnat (articles 11.2 i 56.1)
- ➔ Dotar aquestes unitats del professionals dels serveis socials suficients per dur a terme la detecció d'alumnat amb NEE (article 56.3)

d) Intervenció en l'àmbit del suport i l'acompanyament a les famílies

L'acompanyament de les famílies en el procés d'admissió és un dels àmbits en què l'actuació dels municipis és més eficaç, atesa la proximitat dels ajuntaments a les famílies. Per això, el nou decret els atribueix un nombre elevat de possibilitats d'actuació:

- ➔ Promoció de pràctiques que contribueixin a la valoració positiva entre les famílies de l'oferta existent a les diferents zones educatives del municipi i que combatin els desequilibris en l'escolarització en garantir l'equitat entre els centres del municipi (article 7.3)
- ➔ Atenció, informació i orientació a les famílies en relació amb el procediment d'admissió, a través de les oficines municipals d'escolarització (article 19.2)
- ➔ Desenvolupament d'actuacions d'acompanyament i suport de les famílies en el procediment d'admissió (article 20.2.a)
- ➔ Oferiment, a través de les oficines municipals d'escolarització, d'informació a les famílies sobre l'oferta educativa als centres del municipi (article 20.2.b)

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

- ➔ Coordinació, des de les oficines municipals d'escolarització, de les jornades de portes obertes dels centres del municipi (article 20.2.d)
- ➔ Promoció de campanyes informatives, des de les oficines municipals d'escolarització, adreçades a les famílies sobre el procediment d'admissió als centres del municipi (article 20.2.f)
- ➔ Col·laboració amb el departament en els procediments de revisió per frau (article 71)

e) Intervenció en l'àmbit de les activitats complementaris i dels serveis escolars

Podríem dir, sense equivocar-nos, que és un dels àmbits d'actuació municipal per excel·lència, amb el necessari suport del departament de la Generalitat responsable de la política educativa:

- ➔ Promoció de la participació de l'alumnat en situació socioeconòmica i sociocultural desafavorida en les activitats complementàries i els serveis escolars (article 63.1)
- ➔ Concessió d'ajuts per garantir els principis d'accessibilitat i de no exclusió (article 64)

f) Intervenció en l'àmbit de la formació

El reconeixement de la necessitat de formació en matèria de segregació escolar de tots els agents que intervenen en els procediments de la programació educativa i de l'admissió d'alumnat, és, al nostre entendre, una de les novetats més destacades de la nova regulació. I, en aquest àmbit, els municipis s'haurien de preocupar singularment perquè tots els seus agents tinguessin aquesta formació, utilitzant els marges d'actuació que els atorga el decret:

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

EL ROL DELS MUNICIPIS
EN LA MILLORA DE
L'EQUITAT EDUCATIVA

- ➔ Donar suport i col·laboració al departament per a la formació dels membres de les taules locals de planificació educativa, de les comissions de garanties d'admissió, de les oficines municipals d'escolarització, del personal inspector i tècnic de referència de les zones educatives, i de les presidències de les comissions de garanties d'admissió en el desplegament de les mesures i dels protocols d'actuació que contribueixen a combatre la segregació escolar en el municipi o la zona educativa (article 53.2.d)

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ PRIORITÀRIA DELS AJUNTAMENTS EN LA LLUITA CONTRA LA SEGREGACIÓ ESCOLAR A PARTIR DELS INFORMES DEL SÍNDIC DE GREUGES SOBRE EL DESPLEGAMENT DEL DECRET 11/2021

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4 ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

4.1. INFORME DE LA SÍNDICA DE GREUGES DE GENER DE 2024: AVENÇOS I ASSIGNATURES PENDENTS

El PSEC inclou unes previsions de compromisos de les parts signants, especialment del Departament d'Educació i de la Sindicatura de Greuges, sobre el seguiment del desplegament de les mesures que l'integren.

En compliment d'aquests compromisos, la Sindicatura ha publicat tres informes de seguiment del desenvolupament del Pacte:

- ➔ Primer informe de balanç sobre la implementació del Pacte sobre la segregació escolar a Catalunya (març del 2022).
- ➔ Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021 (gener del 2023).
- ➔ La segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021 (gener del 2024).

L'exhaustiva feina feta per la Sindicatura de Greuges en aquests tres informes ens permet tenir una informació molt valuosa sobre els avenços que es van produint en la reducció de la segregació escolar a partir de l'aplicació de les mesures prevists al PSEC, i sobre aspectes relatius al desplegament que caldria millorar.

Els informes de la Sindicatura són una font d'informació excel·lent per a la presa de decisions sobre la lluita contra la segregació escolar a escala global i, també, local. Per això, considerem útil fer una referència succinta als aspectes d'aquesta lluita en els quals els resultats són bons i que, per tant, ens indiquen que les accions i les mesures aplicades van en la bona línia, però també a aquells altres aspectes en què cal millorar.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

4.1.1. AVENÇOS EN LA REDUCCIÓ DE LA SEGREGACIÓ ESCOLAR DERIVATS DE L'APLICACIÓ DEL DECRET 11/2021

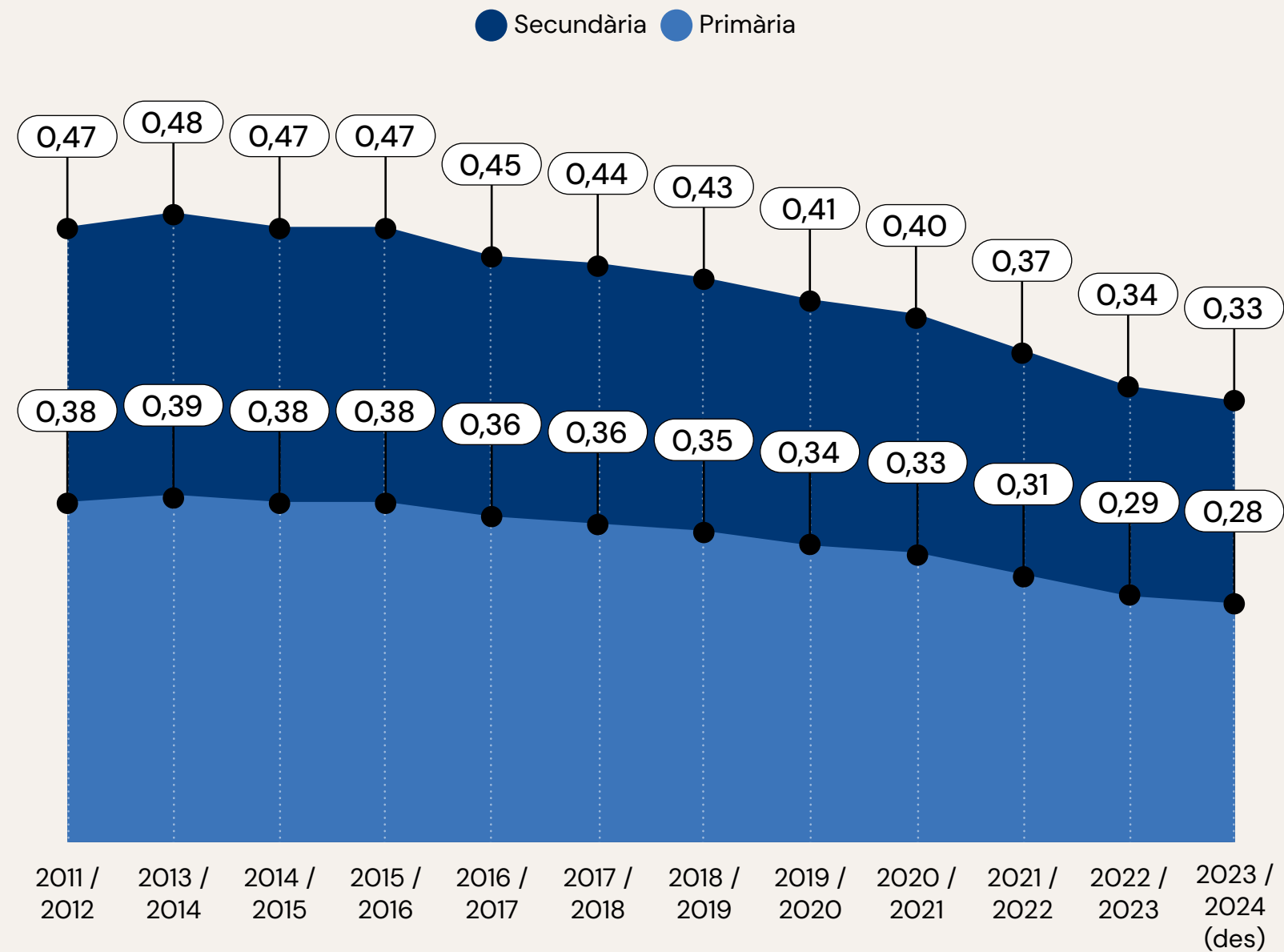
En general, el resultat del seguiment dut a terme per la Sindicatura de Greuges és que l'aplicació del Pacte està tenint efectes positius en la reducció de la segregació escolar, fins al punt que en el darrer informe, del gener del 2024, es conclou que, amb dades del mes d'octubre del 2023, les mesures desenvolupades des de la signatura del Pacte han permès reduir més d'un 20% els nivells de segregació escolar globals en el sistema educatiu i més del 35% de la segregació escolar que hi havia dins dels municipis. Per tant, s'ha aconseguit modificar la tendència d'estancament existent en la lluita contra la segregació escolar abans del 2016, any dels dos informes el Síndic de Greuges sobre la segregació escolar a partir dels quals es va començar a treballar en el futur pacte contra la segregació escolar, que s'acabaria aprovant al març del 2019.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

TAULA 2
Evolució dels nivells de segregació escolar en funció de la nacionalitat
de l'alumnat a Catalunya (2011-2023)

Nota: Els índexs de dissimilitud d'aquesta taula estan calculats per a tots els municipis catalans que tenen com a mínim dos centres de primària o dos centres de secundària.

Font: Síndic de Greuges de Catalunya.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

De manera resumida, l'informe constata el avenços següents en aquest àmbit:

a) Avenços relatius als nivells de segregació escolar

1. Segregació escolar global

Si prenem com a referència l'alumnat estranger, entre els cursos 2018/2019 i 2023/2024 (desembre), la segregació escolar global s'ha reduït en un 23,45% a primària i en un 19,9% a secundària.

2. Segregació escolar interna

Des del curs 2018/2019 s'ha reduït la segregació escolar interna¹ a escala local un 40,2% a primària i un 38,3% a secundària.

3. Escolarització equilibrada a Infantil 3

Ha millorat de manera significativa l'escolarització equilibrada a Infantil 3 de l'alumnat amb necessitats educatives específiques. En relació amb l'alumnat amb necessitats educatives específiques, a l3 hi ha hagut una reducció del 38,3 % dels nivells de segregació d'aquest alumnat en l'admissió en el sistema educatiu, amb índexs de dissimilitud² que han passat de valors propers al 0,60 el curs 2018/2019 al 0,37 al curs 2023/2024.

4. Composició social dels centres entre sectors de titularitat

Des del curs 2018/2019, s'han reduït les diferències en la composició social dels centres entre sectors de titularitat, malgrat que encara són significatives, amb uns valors actuals al desembre del 2023 d'1,5 vegades més d'alumnat

1 Distribució de l'alumnat entre els centres d'un mateix municipi.

2 L'índex de dissimilitud mesura la proporció del grup analitzat que hauria de canviar d'escola per aconseguir una distribució perfectament igualitària. Oscil·la entre 0 i 1, en què la situació d'igualtat perfecta seria 0 i la de màxima desigualtat, 1.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

estranger als centres públics que als concertats a primària i a secundària, per uns valors el curs 2018/2019 de 2,3 a la primària i d'1,9 a la secundària.

5. *Concentració d'alumnat estranger als centres educatius*

Des de la signatura del Pacte ha disminuït el nombre de centres de primària amb una elevada concentració d'alumnat estranger. Així, s'ha passat d'un 5,3% del total de centres de primària amb més del 50% d'alumnat estranger el curs 2018/2019 a un 3,9% el curs 2022/2023. A secundària, en canvi, s'ha mantingut aquesta proporció en un 0,9%.

6. *Segregació escolar per municipis*

S'ha reduït significativament el nombre de municipis catalans amb uns nivells elevats de segregació escolar, tot i que encara n'hi ha que tenen forts desequilibris en l'escolarització d'alumnat i d'altres que encara tenen una evolució negativa. La proporció de municipis de més de 5.000 habitants amb un índex de dissimilitud superiors a 0,40 ha passat d'un 18% el curs 2018/2019 al 3,6% el curs 2022/2023 a primària, i del 4,4% al 0,7% a secundària. Igualment, el 67% dels municipis de més de 5.000 habitants han disminuït els nivells de segregació escolar d'ençà de la signatura del Pacte, tant a primària com a secundària. Tanmateix, un 30% tenen una evolució negativa des del curs 2018/2019.

b) **Avenços en les principals línies d'actuació per combatre la segregació escolar entre centres**

L'informe constata el avenços següents en aquest àmbit:

1. *Detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques*

Es constata la consolidació del model de detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques amb nivells de detecció

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

que s'aproximen progressivament al risc de pobresa, tal com palesen els indicadors següents:

- ➔ Increment de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques

Del curs 2018/2019 al 2023/2024 (octubre) s'ha passat d'un 6,4% a un 24,7% a primària, i d'un 5,6% a un 13,6% a secundària. Cal destacar les dades relatives al primer cicle de l'educació secundària, que han passat d'un 5,8% a un 24%.

- ➔ Reducció dràstica del nombre de municipis que no detecten alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques o que tenen nivells de detecció baixos

Fent la comparativa entre els processos d'admissió dels cursos 2018/2019 i 2023/2024 a Infantil 3, s'ha passat d'un 51,4% de municipis de més de 5.000 habitants que no tenia cap sol·licitud d'alumnat detectat amb NEE de tipus socioeconòmic a un 5,7%, i d'un 90,1% a un 30,7% de municipis de les mateixes dimensions que tenien una proporció d'aquest alumnat per sota del 10%.

2. *Escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques abans de l'inici de curs*

Segons es constata a l'informe, els efectes de les previsions del Decret 11/2021 sobre la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques s'ajusten a les expectatives que es van disposar en la nova regulació pel que fa a l'assoliment d'un nivell de detecció, pel que fa a l'alumnat amb necessitats de tipus socioeconòmic, igual al percentatge de l'alumnat d'educació infantil, primària i secundària obligatòria en risc de pobresa (32,5% segons dades de l'IDESCAT corresponents a l'any 2023 i en relació amb la població menor de 18 anys).

Més concretament, l'informe recull l'evolució positiva dels indicadors següents:

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

- ➔ Índex de dissimilitud:
Reducció d'un 38,3% dels desequilibris en l'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques en Infantil 3 i 1r d'ESO des de la signatura del Pacte, que passa d'uns índexs de dissimilitud el curs 2018/2019 d'un 0,53 a Infantil 3 i d'un 0,41 a 1r d'ESO a un 0,37 i un 0,35 al curs 2023/2024 (octubre), respectivament.
- ➔ Nombre de municipis amb elevats nivells de segregació escolar:
Reducció del nombre de municipis amb nivells elevats de segregació de l'alumnat amb necessitats educatives específiques a Infantil 3. Del 40,6% dels municipis de més de 5.000 habitants que el curs 2018/2019 tenien un índex de dissimilitud superior al 0,4% s'ha passat a un 10,8% el curs 2022/2023. Igualment, la proporció de municipis de la mateixa població amb índex inferiors al 0,2% ha augmentat del 13,2% al 35,8% en el mateix període.
- ➔ Percentatge de sobreoferta de places escolars:
Millora en l'adequació de la reserva de places per alumnat amb necessitats educatives específiques, cosa que corregeix el sobredimensionament en la reserva de places que es donava amb anterioritat a l'aplicació del Decret 11/2021. S'ha passat d'un 50% de places reservades a Infantil 3 i un 30% a 1r d'ESO, que van quedar vacants en l'oferta inicial del procés d'admissió del curs 2018/2019, a un 15% a Infantil 3 i a prop del 0% a 1r d'ESO.

3. *Gestió de la matrícula viva (escolarització un cop iniciat el curs)*

L'informe constata la millora en els indicadors següents:

- ➔ Proporció d'alumnat de matrícula viva assignada a centres d'elevada complexitat:
En aquest indicador es constata una important reducció, el curs 2022/2023, en relació amb el curs 2018/2019, que passa del 40,2% al 29,4% a primària i del 30,1% al 22,3%, a secundària.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

Nivells de segregació escolar:

Es constata la reducció dels nivells de segregació escolar com a conseqüència de les millores en la gestió de la matrícula viva. De manera sostinguda, els índexs de dissimilitud experimenten una evolució més positiva entre l'inici de curs (primer trimestre) i el final (juliol), per efecte de la gestió de la matrícula viva, que entre el final de curs (juliol) i l'inici de curs (primer trimestre), per efecte del procés ordinari d'admissió d'alumnat.

4. *Zonificació escolar i adscripcions entre centres educatius*

Es va consolidant la zona educativa com a unitat de planificació i de gestió del procés d'admissió d'alumnat i no només com a àrea de proximitat. Així, es constata que en molts municipis la zona educativa ha esdevingut la unitat de referència en la programació de l'oferta educativa i en la gestió del procés d'admissió, sempre que no hi hagi una zona única. No concreta, però, quin és el nombre d'aquests municipis.

Tanmateix, com veurem més endavant, aquest és un dels àmbits de desplegament del Decret 11/2021 en què queda més camí per recórrer.

5. *Evitar la sobreoferta*

La reducció de ràtios a Infantil 3 en el procés d'admissió corresponent al curs 2023/2024 ha permès disminuir lleugerament la sobreoferta respecte als nivells del curs 2018/2019. Tanmateix, la millora en aquest punt és encara molt petita, ja que la sobreoferta està actualment als nivells vigents el curs 2018/2019.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

4.1.2. ASPECTES EN QUÈ CAL MILLORAR L'APLICACIÓ DEL DECRET 11/2021

Als efectes de decidir les polítiques públiques locals en matèria de lluita contra la segregació escolar, considerem de molt interès l'apartat de l'informe de la Sindicatura de Greuges en què s'analitzen els aspectes en què encara no s'ha detectat cap millora o, si s'ha donat, ha estat molt petita, i, per tant, es recullen com a aspectes que cal millorar en els pròxims cursos.

a) Aspectes que cal millorar relatius als nivells de segregació escolar

1. *Reversió de les situacions de guetització de centres amb elevada complexitat*

Tot i les millores en la reducció dels nivells de segregació escolar que constata l'informe del Síndic, es reconeix que les mesures del Pacte no aconsegueixen revertir la situació de guetització que pateixen molts centres amb elevada complexitat, especialment quan s'ubiquen en barris o municipis també altament guetitzats.

Es destaca, com a aspecte que cal millorar per revertir aquesta situació, la nul·la utilització que han fet les taules locals de planificació i les comissions de garanties d'admissió de la possibilitat que atorga l'article 61 del Decret 11/201 de fer oferta de places singulars en centres amb una elevada concentració d'alumnat amb necessitats educatives específiques com a mesura excepcional per fomentar la demanda heterogènia i revertir la situació de segregació d'aquests centres.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

2. *Diferències de composició social dels centres entre sectors de titularitat*

Tot i que des del curs 2018/2019 s'han reduït aquestes diferències a la meitat com a conseqüència de la reducció dels nivells de segregació escolar, es constata que encara continuen sent significatives. A partir d'aquesta constatació, l'informe destaca les mesures que caldria potenciar per continuar millorant en aquest indicador, entre les quals hi ha la utilització de l'oferta de places singular, així com aquelles altres mesures de gestió del procés d'admissió tendents a evitar la fugida de les famílies d'aquests centres.

Es constata la infrautilització del tancament de ràtios a partir de l'inici de curs (art. 60 del Decret 11/2021), que pretén evitar l'escolarització de matrícula viva en aquests centres. I es destaca la necessitat d'impulsar polítiques de consolidació dels projectes educatius dels centres i de garantia d'igualtat d'oportunitats, amb l'objectiu que la demanda de centre tendeixi a diferir el mínim possible entre els diferents centres.

3. *Reducció dels desequilibris entre municipis en relació amb l'escolarització d'alumnat*

Tot i la constatació d'una reducció significativa dels municipis catalans amb nivells elevats de segregació escolar, encara n'hi ha que tenen forts desequilibris en l'escolarització d'alumnat, i fins i tot n'hi ha que encara mostren una evolució negativa.

L'informe no concreta aspectes de millora per continuar avançant en la reducció d'aquests desequilibris. Destaca, però, el fet que les causes no són només els diversos factors relacionats amb les condicions socials i educatives de cada municipi (composició social, característiques del mapa escolar, nivells de segregació residencial, vertebració interna, etc.), sinó que també hi té molt a veure el diferent nivell de desplegament de polítiques d'escolarització equilibrada d'alumnat. Aquest diferent nivell té molt a veure amb la implicació, més o menys alta, de les autoritats municipals en la lluita contra la segregació

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

escolar. En aquest sentit, les dades que l'informe dona sobre els nivells de segregació per municipi són un indicador interessant per valorar aquesta implicació.

b) Aspectes que cal millorar relatius a les principals línies d'actuació per combatre la segregació escolar entre centres

1. Detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques

- ➔ Marge de millora en la detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques, especialment a Infantil 3.
El nivell de detecció d'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques a Infantil 3 corresponent al curs 2022/2023 s'ha situat en el 68,4% de l'alumnat que es troba en situació de risc de pobresa (28% del total). Això vol dir que, malgrat els avenços, molt significatius, que s'han produït en la detecció d'aquest alumnat, encara tenim un 32% de l'alumnat en risc de pobresa sense detectar.
- ➔ Desigualtats territorials importants en els nivells de detecció de l'alumnat amb necessitats educatives específiques per raons socioeconòmiques, no necessàriament relacionades amb l'existència de diferències en la composició social dels municipis.

2. Gestió de la matrícula viva (escolarització un cop iniciat el curs)

El Decret 11/2021 incorpora diverses mesures per garantir l'escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques un cop iniciat el curs escolar, com ara el tancament de ràtios per grup o la necessitat que les comissions de garanties d'admissió validin les sol·licituds de plaça escolar amb posterioritat a l'inici del curs i l'assignació de vacant.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

L'aplicació del nou decret ha permès revertir la pràctica que havia estat habitual d'escolaritzar l'alumnat de la matrícula viva en centres de complexitat elevada, la qual cosa agreujava la segregació en aquests centres. Així, el curs 2022/2023 es va reduir la proporció de matrícula viva en centres amb complexitat elevada, respecte del curs 2018/2019, del 40,2% al 29,4% a primària i del 30,15% al 25% a secundària.

No obstant aquesta significativa millora, la realitat és que els nivells actuals de concentració continuen sent no desitjables i que no s'ha aconseguit, encara, erradicar l'especialització d'alguns centres en l'absorció de la matrícula viva.

En definitiva, l'informe del Síndic constata que actualment encara no es distribueix de manera prou equitativa la matrícula fora de termini.

Sense cap mena de dubte, els ajuntaments, a través de les taules locals de participació, poden incidir en la utilització d'aquestes mesures, especialment en aquells casos en què els municipis tinguin centres amb una elevada concentració d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

3. Zonificació escolar i adscripcions entre centres educatius

Tot i la importància de la zonificació escolar com un dels instruments de planificació de l'oferta educativa amb més incidència sobre la reproducció o la reducció de la segregació escolar, l'informe constata que el curs 2022/2023 només un 5,4% dels municipis havien modificat les zones educatives per adequar-les a les previsions de la nova regulació i que no hi havia previst cap canvi en les zonificacions per al curs 2023/2024.

Aquesta dada, realment decebedora, deixa molt paleses les resistències que a escala local cal superar per dur a terme les noves zonificacions. Això, però, no pot servir d'excusa per a la inacció, ja que un disseny inadequat de les zones

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

educatives no és neutre, sinó que reproduceix la segregació escolar a l'interior del municipi o de la zona.

Caldria, doncs, fixar-se com a objectiu prioritari l'actualització de les zones educatives als municipis on encara no s'ha complert la previsió d'actualització fixada al Decret 11/2021 (nou mesos des de l'entrada en vigor del decret, al febrer del 2021).

4. *Evitar la sobreoferta*

El Decret 11/2021 preveu, com a criteri general però també específic de la planificació de l'oferta de llocs escolars, evitar situacions de sobreoferta. L'informe de la Sindicatura constata que en alguns municipis s'han previst les mateixes ràtios per als centres públics i els concertats, si bé en la majoria dels casos finalment no ha estat així, de manera que se n'han establert unes per als centres públics i unes altres per als concertats, més reduïdes en el cas dels primers (el 100% dels centres públics han tingut ràtios inferiors a les màximes legals el curs 2023/2024) que dels segons (el 83,1% d'aquests centres ha tingut ràtios reduïdes).

Per tot plegat, l'informe del Síndic constata que caldria corregir la concentració de les situacions de sobreoferta a Infantil 3 en centres concertats.

La bona notícia és que a 1r d'ESO s'ajusta molt l'oferta a les necessitats d'escolarització, ja que els centres amb sobreoferta no han passat del 5% del total, tant pel que fa als centres públics com als privats concertats.

D'altra banda, l'informe del Síndic alerta sobre la impossibilitat de mantenir a mitjà termini el mecanisme de la reducció de la ràtio per fer front als efectes de la davallada demogràfica i evitar les situacions de sobreoferta derivades del manteniment d'unitats en funcionament tot i aquesta davallada.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

Finalment, el Síndic de Greuges també destaca els efectes negatius derivats de l'aplicació de criteris diferents per decidir la supressió de grups segons es si es tracta de grups en centres públics o en privats concertats. Així, en el cas dels primers, les supressions es decideixen abans de la preinscripció, en l'oferta inicial, mentre que en el cas dels segons es decideix habitualment en l'oferta final i només en el cas que no s'hagi aconseguit cobrir el mínim de llocs escolars exigint per la normativa sobre la concertació educativa.

5. *Convocatòries d'ajuts als centres per a l'escolarització equilibrada d'alumnat amb necessitats educatives específiques*

L'article 63 del Decret 11/2021 regula els ajuts econòmics per garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a les activitats complementàries i els serveis escolars. L'informe del Síndic constata que, tot i amb un any de retard, s'estan complint les previsions de la memòria econòmica del decret respecte dels ajuts econòmics als centres, públics i concertats. Tanmateix, l'informe recull una llarga llista d'aspectes en els quals caldria millorar, tant pel que fa a la regulació dels ajuts com a l'aplicació.

- ➔ Dificultats d'alguns centres públics per justificar la totalitat dels ajuts rebuts, de manera que una part dels que es concedeixen, es perden per falta de justificació.
- ➔ Falta de claredat sobre la cobertura garantida en el cas dels ajuts als centres concertats.
- ➔ Dilació en el pagament dels ajuts previstos en el Decret 11/2021 al sector concertat, tot i la millora experimentada.
- ➔ Falta d'informació relativa al pagament de quotes.

La Síndica constata en l'informe que les famílies no sempre coneixen els seus drets i obligacions sobre el pagament de quotes, la qual cosa afavoreix que es donin pràctiques irregulars en determinats centres, tant públics com

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

concertats, relacionades amb el cobrament de quotes, com aquestes ara les següents:

- ➔ Incorporació de despeses cobertes pel finançament públic en les quotes que paguen les famílies.
- ➔ Cobrament de quotes parcials sobre conceptes que queden coberts pels ajuts relacionats amb l'escolarització equilibrada d'alumnat.
- ➔ Consideració de les activitats complementàries com a obligatòries i lectives.
- ➔ Cobrament d'aportacions econòmiques en concepte d'aportacions a les fundacions i d'accés a serveis amb caràcter «obligatori».
- ➔ Incorporació del cobrament de quotes "voluntàries" a la carta de compromís educatiu de les famílies.
- ➔ Determinació de l'import de les quotes de llibres de text i de amb caràcter lucratiu.
- ➔ Incorporació de conceptes no adequats en les quotes, sense desglossar els conceptes que les integren.

4.2. ÀMBITS D'INTERVENCIÓ PRIORITÀRIA A ESCALA LOCAL

Com hem vist, el darrer informe de la Síndica de Greuges de seguiment del desplegament del Decret 11/2021 ens ofereix una exhaustiva informació sobre diversos indicadors relatius a la segregació escolar, de manera que aquests informes ens ofereixen un bon ventall dels indicadors sobre els quals cal actuar de forma prioritària, en funció de cada context local, per reduir els nivells de segregació escolar a escala local, que és el que aquí ens interessa.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

Prenent com a referència les dades del darrer informe del Síndic de Greuges, del gener del 2024, que considerem més rellevants per orientar les polítiques contra la segregació escolar a escala local dins del marge d'actuació que el Decret 11/2021 reconeix als ajuntaments, podem destacar els següents àmbits d'actuació prioritària:

a) Existència o no de pactes o acords locals contra la segregació escolar o per la millor de l'equitat educativa

El PSEC, en l'àmbit 4 (Promoció d'acords locals entre centres dins d'una mateixa zona o municipi per a l'escolarització equilibrada d'alumnat), proposa «promoure a tots els municipis amb més d'un centre escolar acords o pactes de lluita contra la segregació escolar que, amb el lideratge del Departament d'Educació i amb el suport dels ajuntaments, integrin tots els centres sufragats amb fons públics d'una mateixa zona o municipi, i també altres agents locals que conformen la comunitat educativa (Inspecció d'Educació, associacions de famílies d'alumnat, ajuntaments, etc.). L'objectiu d'aquests acords o pactes és promoure la corresponsabilitat dels diferents actors en l'escolarització equilibrada d'alumnat i definir, si escau, la concreció de les estratègies compartides necessàries per implementar les mesures recollides en el Pacte contra la segregació escolar a Catalunya» (pàg. 20).

Tot i que és una obvietat, sembla que el primer indicador de referència hauria de ser, precisament, si el municipi té o no algun tipus de pacte o acord en el sentit que es proposa al PSEC.

Si el té, caldria veure quin seguiment es fa de la seva execució, sobretot si entre la signatura del pacte i el moment actual hi ha hagut canvis en el govern municipal.

En el cas que el municipi no tingui encara cap acord o pacte, l'assoliment d'un o altre podria ser un objectiu prioritari, especialment en el cas dels municipis amb elevats nivells de segregació escolar. Sobre això, cal recordar

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

la importància determinant del consens entre els actors educatius locals sobre la inadmissibilitat de la segregació escolar com a injustícia social que és i sobre la necessitat de prendre decisions per reduir-la, algunes de les quals han de vèncer fortes resistències. Sense consens es fa molt difícil superar aquestes resistències en contra de mesures com ara la reducció de la sobreoferta, el disseny de les zones educatives d'acord amb el criteris fixats al Decret 11/2021, el tancament de ràtios un cop iniciat el curs escolar, etc. L'elaboració d'un pacte local contra la segregació, a més d'assolir amplis consensos en cas d'arribar a bon port, és una eina excel·lent per portar a l'agenda pública municipal el debat sobre la segregació escolar.

Tanmateix, cal dir també que tenim exemples de municipis que, tot i no tenir cap mena de pacte o acord, són exemple de bones pràctiques, com és el cas, molt conegut, de Manlleu.

b) Índex de dissimilitud i evolució d'aquest indicador en els darrers cursos

Els informes del Síndic de Greuges sobre la segregació escolar i el seguiment del desplegament del Decret 11/2021 fan servir l'índex de dissimilitud per mesurar la segregació escolar als centres del Servei Educatiu de Catalunya. Aquest és l'indicador utilitzat també en els estudis comparatius sobre el tema.

L'indicador pren valors del 0 a l'1 (o del 0% al 100%), en què 0 és el valor de mínima segregació escolar i 1 (o 100%), el de màxima. El valor de l'indicador ens informa del percentatge d'alumnat (estranger o NEE, segons sigui el cas) que caldria canviar de centre per aconseguir un valor 0.

Cal tenir en compte, però, que aquest índex no mesura el percentatge d'alumnat estranger o amb NEE que hi ha al municipi, sinó la manera com està distribuït entre els diferents centres educatius. Per tant, un índex elevat de dissimilitud en un municipi no indica necessàriament que hi hagi un

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

elevat nombre d'alumnat NEE al municipi. Indica que el que hi ha, poc o molt, no està distribuït equilibradament entre tots els centres.

L'informe del Síndic del gener del 2024 inclou un annex amb les taules de l'evolució dels nivells de segregació escolar dels municipis de més de 5.000 habitants des del curs escolar 2018/2019 fins al curs 2022/2023, a primària (Taula A1) i a secundària (taula A2). La taula A1 inclou, també, l'índex de dissimilitud a Infantil 3 el curs 2022/2023.

Les dues taules ens donen l'índex de dissimilitud en relació amb l'alumnat estranger i l'alumnat NEE.

D'altra banda, l'informe inclou també dues taules sobre els 30 municipis de més de 5.000 habitants amb els nivells de segregació escolar més elevats a primària i a secundària.

Així doncs, tots els municipis de més de 5.000 habitants de Catalunya disposen de la informació sobre el seu índex de dissimilitud per alumnat estranger i per alumnat NEE, i el que és significativament important per a la presa de decisions, l'evolució d'aquest índex des del curs anterior a la signatura del PSEC, és a dir, el curs 2018/2019. Aquesta evolució és, sense dubte, l'indicador principal a partir del qual els municipis haurien de valorar la seva implicació en l'aplicació de mesures contra la segregació escolar.

c) Actualització de les zones educatives del municipi

Ja hem dit en un altre moment que la Disposició primera del Decret 11/2021 recull que, en el termini màxim de nou mesos a comptar des de l'entrada en vigor del decret, els directors o directores territorials del Departament d'Educació havien d'aprovar les noves zones educatives d'acord amb els criteris fixats a l'article 5 del text.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

Tanmateix, l'informe del Síndic del gener del 2024 constata que, al curs 2022/2023, només un 5,4% dels municipis havien modificat les seves zones educatives.

Això vol dir que molt probablement en el moment de la redacció d'aquest treball entre el 90 i el 94% dels municipis de Catalunya encara no han adaptat la seva zonificació escolar a les previsions del Decret 11/2021, i això es així tot i la importància cabdal d'aquesta adaptació per evitar reproduir la segregació escolar, tal com hem vist en un apartat precedent.

Per això, cal considerar com a objectiu prioritari de tots els municipis que encara no han fet dur a terme, en el termini més breu possible, actualitzar la seva zonificació. En aquest àmbit, el paper dels ajuntaments, com a integrants de la respectiva taula local de planificació educativa, és cabdal per impulsar-la.

També hauria de ser un objectiu prioritari donar compliment al que es disposa en l'article 5.2 del Decret 11/2021 en relació amb l'elaboració dels informes d'impacte en l'escolarització equilibrada de l'alumnat en el cas de les zones educatives que incloguin més d'un centre educatiu. Segons la nostra informació, encara no s'ha elaborat cap d'aquests informes.

d) Nivells de segregació escolar per centres en cada municipi

Les taules locals de planificació educativa disposen d'informació sobre el nivell de complexitat educativa dels centres del seu àmbit (baixa, mitjana/baixa, mitjana/alta, alta i molt alta), o, si més no, en poden disposar, de manera que cada ajuntament pot tenir coneixement dels nivells de segregació escolar a tots els centres del seu municipi.

Aquesta informació els permet identificar els desequilibris existents entre els centres del municipi i, especialment, els centres amb alta o molt alta

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

complexitat educativa, en relació amb els quals es poden adoptar diverses mesures per intentar reduir-ne la complexitat, com ara projectes de suport per a la dessegregació dels centres, tancament de ràtios a l'inici del curs escolar, oferta de places singular, etc.

El paper dels ajuntaments en la reducció de la complexitat educativa dels centres és, com en altres àmbits, d'importància cabdal. Així, no només poden intervenir-hi a través de la taula local de planificació proposant algunes de les mesures previstes al Decret 11/2021, sinó també amb altres actuacions de suport als centres educatius, com els plans educatius d'entorn o els programes de suport als projectes educatius d'aquests centres, amb l'objectiu que la demanda de places en aquests centres tendeixi a diferir el mínim possible en relació amb els centres amb nivells de complexitat més baixos.

e) Nivells de detecció d'alumnat amb NEE per raons socioeconòmiques en relació amb el percentatge de població menor de 18 anys en situació de pobresa o d'exclusió social

Hem vist en apartats anteriors que encara tenim molt marge de millora en la detecció d'alumnat amb NEE per raons socioeconòmiques fins arribar al 100% de detecció de l'alumnat que es troba en situació de risc de pobresa, ja que el nivell de detecció actual (dades del curs 2022/2023) és del 68,2% a Infantil 3.

També hem vist que al curs 2023/2024 un 30,7% dels municipis de més de 5.000 habitants tenia detectada una proporció d'alumnat amb NEE per raons socioeconòmiques per sota del 10%.

Atesa la importància cabdal de la detecció de la totalitat d'aquest alumnat escolaritzat als nostres centres o que cal escolaritzar (en el cas de l'admissió a Infantil 3), ja que la detecció és la premissa bàsica per poder adoptar mesures d'escolarització equilibrada, sembla lògic que els esforços dels ajuntaments hagin d'anar dirigits, de manera prioritària, a exercir les competències que el

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

Decret 11/2021 els atribueix en aquest àmbit. Singularment, la creació de les unitats de detecció d'alumnat amb NEE.

Per tant, un indicador clau hauria de ser si el municipi disposa o no d'aquesta unitat i, si no en té, la seva creació hauria de ser un objectiu prioritari, especialment en el cas dels municipis amb nivells de detecció baixos.

L'informe del Síndic del gener del 2024 inclou a la pàgina 28 i següents la taula número 10, de sol·licituds d'alumnat amb necessitats educatives específiques tipus B a I3 i 1r d'ESO per municipis (2022/2023 i 2023/2024).

Aquesta dada és interessant creuar-la, anualment, amb el percentatge d'alumnat que s'ha d'escolaritzar cada curs a Infantil 3 que viu en situació de risc de pobresa o d'exclusió social, per tal de determinar en cada municipi el decalatge existent entre el nivell efectiu de detecció d'alumnat amb NEE per raons socioeconòmiques i el total d'alumnat en situació de risc de pobresa o d'exclusió social, i, en funció de quin sigui aquest decalatge, adoptar les mesures d'increment de detecció que calguin per reduir-lo.

f) Percentatge de sobreoferta de places escolars a Infantil 3

Aquest indicador és, segurament, un dels més importants que cal tenir en compte a l'hora de prendre decisions per evitar la reproducció de la segregació escolar a escala local. Tanmateix, les mesures que cal adoptar per reduir aquesta sobreoferta són, molt probablement, unes de les que desperten més resistències, sobretot quan la mesura consisteix en la supressió d'unitats escolars. És per això que, com constata l'informe del Síndic, durant els primers anys de desplegament del Pacte, no només no es va reduir la sobreoferta, sinó que va augmentar notablement fins al curs 2021/2022, en especial a Infantil3. No ha estat fins als cursos 2022/2023

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

i 2023/2024 que s'ha començat a reduir aquesta sobreoferta, i aquest indicador s'ha situat en els nivells del curs 2018/2019.

Això explica, també, que al curs 2023/2024 hi hagi hagut 61 municipis de més de 5.000 habitants amb més de 200 places de sobreoferta en l'oferta inicial, la majoria de zona única, és a dir, el 28,8% del total dels municipis.

Per una altra banda, a partir de les dades de l'informe del Síndic sobre la distribució de la sobreoferta en funció de la titularitat dels centres (la situació de sobreoferta a Infantil 3 és més prevalent en el sector concertat que en el públic), fora convenient que les taules locals de planificació tinguessin en compte aquest indicador en el seu àmbit per actuar de manera adequada per reduir-ne els desequilibris.

En definitiva, es tracta d'un indicador sobre el qual cal incidir de manera especial en els pròxims cursos, perquè, en cas contrari, s'estarà mantenint inalterat un dels factors determinants de la reproducció dels nivells de segregació escolar.

Per això, els municipis haurien de prendre consciència de la necessitat d'ajustar al màxim l'oferta de places a les necessitats reals d'escolarització al municipi, i si el municipi té més d'una zona, en cada zona educativa, fent una proposta de programació a mitjà termini.

g) Distribució equilibrada de l'alumnat matriculat un cop iniciat el curs escolar

Com ja hem dit en un altre moment, el Decret 11/2021 introdueix novetats importants orientades a evitar els desequilibris en l'escolarització que històricament s'han produït en els nostres centres educatius com a conseqüència de l'anomenada «matrícula viva», és a dir, l'escolarització d'alumnat incorporat al sistema educatiu amb el curs escolar començat.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

Sense corregir aquests desequilibris, haurien estat un brindis al sol tots els canvis introduïts en relació amb el procediment d'admissió en el període ordinari (és a dir, abans de l'inici de curs) per aconseguir una distribució equilibrada de l'alumnat. I a l'inrevés: tal com es constata a l'informe del Síndic, una gestió adequada de la matrícula viva ajuda a reduir els nivells de segregació escolar de manera més significativa que la gestió que es pugui fer durant el procés ordinari d'admissió. En aquest sentit, l'informe palesa que la gestió de la matrícula continuada tendeix a reduir els nivells de desequilibri que hi ha a les diferents etapes educatives, a mesura que s'avança l'escolaritat.

Per això és imprescindible que cada taula local de planificació treballi amb els indicadors de referència sobre la incidència de la matrícula viva en la distribució equilibrada o en la concentració d'alumnat amb NEE per raons socioeconòmiques. En aquest sentit, un indicador clau és la proporció d'aquest alumnat escolaritzat en centres de complexitat elevada.

L'informe del Síndic ens dona dades globals sobre aquest indicador, i es constata que el curs 2022/2023 s'ha reduït la proporció de matrícula viva assignada a centres de complexitat elevada respecte del curs 2018/2019 del 40,2% al 29,4% a primària, i del 30,1% al 22,3% a secundària. Hi ha hagut, doncs, una reducció aproximada del 25%. Tanmateix, l'informe no dona dades desagregades per municipis, com sí que es fa en relació amb altres indicadors. Per això, es considera molt convenient que les taules locals de planificació promoguin l'elaboració d'aquest indicador als centres i l'adopció de les mesures que preveu el Decret 11/2021 en funció de l'evolució d'aquest indicador.

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

4

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ
PRIORITÀRIA ELS
AJUNTAMENTS EN LA
LLUITA CONTRA LA
SEGREGACIÓ ESCOLAR
A PARTIR DELS
INFORMES DEL SÍNDIC
DE GREUGES SOBRE EL
DESPLEGAMENT DEL
DECRET 11/2021

h) Retiment de comptes

L'article 28 del Decret 11/2021 disposa que «les taules locals de planificació, les comissions de garanties d'admissió i les oficines municipals d'escolarització retransmeten comptes en una comissió del Consell Escolar Territorial, respecte del procés de la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió als centres fent un èmfasi especial en l'impacte sobre la segregació escolar en els casos de creació, supressió i integració de centres públics, o també en el cas de creació i supressió de grups en centres existents. Els serveis territorials del Departament també elaboraran un informe, i retransmeten comptes en una comissió del Consell Escolar de Catalunya».

L'informe del Síndic del gener del 2024 no fa cap referència a aquests retiments de comptes ni als informes dels serveis territorials. Segons la nostra informació, les previsions de l'article 28 no s'han aplicat en cap servei territorial, tot i els efectes positius sobre la reducció de la segregació que, de ben segur, tindria sobre el sistema l'elaboració d'aquests informes i el retiment de comptes que s'hi estableix.

Per això, es considera que fora molt convenient que les taules locals de planificació o, en el seu defecte, les comissions de garanties d'admissió, es fixessin, encara que fos a curt o mitjà termini, fer efectiu el retiment de comptes en els termes que s'estableix a l'article 28 del Decret.

CONCLUSIONS: IDEEES PRINCIPALS

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

CONCLUSIONS:
IDEES PRINCIPALS

1. El Decret 11/2021 representa un avanç significatiu en la lluita contra la segregació escolar a Catalunya, ja que introdueix importants novetats en relació amb el decret del 2007:

- ➔ Reducció dels ensenyaments objecte de regulació.
- ➔ Regulació de la programació de l'oferta educativa.
- ➔ Creació d'òrgans de participació local.
- ➔ Reforç de les oficines municipals d'escolarització (OME).
- ➔ Millores en la detecció i l'escolarització d'alumnat vulnerable.
- ➔ Reserva de places per alumnat amb necessitats específiques.
- ➔ Limitació de les ràtios i establiment d'una proporció màxima d'alumnat vulnerable.
- ➔ Millora en la gestió de la matrícula viva.

2. El nou decret s'alinea i dona forma a molts dels compromisos establerts en el Pacte nacional contra la segregació escolar, reafirmant el compromís de Catalunya en la reducció de les desigualtats dins el sistema educatiu

La col·laboració entre el Departament d'Educació, els municipis i altres entitats esdevé un eix vertebrador per a l'eficàcia d'aquestes mesures.

- 3. Pensar en clau local és fonamental per abordar la segregació escolar amb eficàcia, ja que les dinàmiques d'escolarització desigual i els nivells de segregació sovint varien significativament entre municipis i fins i tot dins dels barris d'una mateixa ciutat.**

El Decret 11/2021 reconeix que la proximitat dels ajuntaments amb les comunitats locals els permet tenir capacitat per entendre i adaptar les polítiques educatives a les necessitats concretes del territori. Així, el rol dels municipis va més enllà de la gestió administrativa: són agents estratègics capaços d'integrar les polítiques d'equitat educativa amb altres iniciatives socials i comunitàries per fomentar la cohesió i la inclusió socials. La implicació activa i corresponsable dels ajuntaments, per tant, esdevé indispensable per assegurar l'èxit d'aquestes polítiques a llarg termini.

- 4. En coherència amb la necessitat d'una perspectiva local per a la millora de l'equitat educativa, el Decret 11/2021 reconeix i amplia el rol dels ajuntaments, i ens estableix com a agents fonamentals en la programació de l'oferta educativa i en el procés d'admissió d'alumnes.**

Les funcions reforçades de les oficines municipals d'escolarització i la participació en les taules locals de planificació educativa i en les comissions de garanties d'admissió, són elements clau que permeten als ajuntaments una actuació directa en la distribució equitativa d'alumnat.

5. **A partir de l'informe del Síndic de Gregues del gener del 2024 sobre el desplegament del Decret 11/2021 podem identificar àmbits clau en què la intervenció activa dels ajuntaments és essencial per reduir la segregació escolar al municipi, un cop fet el diagnòstic acurat de la situació.**

Aquestes prioritats inclouen l'ajustament de l'oferta educativa per evitar la sobreoferta en determinades zones, la detecció i distribució equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, la millora de la gestió de la matrícula viva per evitar una concentració de l'alumnat vulnerable en centres d'alta complexitat i l'assignació de recursos per garantir l'accés igualitari a serveis complementaris i activitats escolars.

L'impacte del Decret 11/2021 depèn, en gran mesura, de la implicació dels municipis en aquestes àrees d'intervenció prioritària, on el compromís local pot ser decisiu per reduir les desigualtats educatives i avançar cap a un sistema més inclusiu.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

6 REFERÈNCIES
BIBLIOGRÀFIQUES

BONAL, Xavier; CUEVAS, Joan. *Combatre la segregació escolar: de l'amenaça a l'oportunitat (Propostes de política pública per a les eleccions municipals del maig del 2019)*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2019. Disponible en línia a: <https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/p/a/q/x/t/O/y/6/o/guia segregacio escolar.pdf>

CUEVAS, Joan; SEGUROLA, Maria. *Orientacions municipals per reduir la segregació escolar* Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 2021. Disponible en línia a: https://fundaciobofill.cat/uploads/docs/r/p/y/iOc-desegregaccioi_orientacionsmunicipals_080621.pdf

Desplegament de les mesures del Pacte contra la segregació escolar (gener del 2024) [en línia] [Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa] > https://www.sindic.cat/site/files/502/Presentacio%CC%81_Jornada%20Parlament_Pacte%20Segregacio%CC%81_vdef_.pdf

El paper dels ajuntaments en la lluita contra la segregació escolar. Propostes relacionades amb els sistemes d'informació municipal, els pactes locals, l'educació 0-3 anys i la planificació educativa. Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya, 2021. Disponible en línia a: https://www.sindic.cat/site/unitFiles/7675/El%20paper%20escoles%20i%20segregacio%20escolar_2021_cat_ok.pdf

Mapa interactiu: l'evolució de la segregació escolar, municipi a municipi [en línia] [Fundació Bofill] > <https://fundaciobofill.cat/blog/mapa-interactiu-evolucio-segregacio-escolar-municipis-catalunya>

Mecanismes per garantir l'equitat educativa [en línia] [Diputació de Barcelona] > https://formawiki.diba.cat/pub/electes/aOf3abe_la_regidoria_d_educacio/003.html

Memòria d'avaluació de l'impacte del projecte de decret en la programació de l'oferta educativa i del procediment d'admissió en els centres del servei d'educació de Catalunya [en línia] [Generalitat de Catalunya] > https://presidencia.gencat.cat/web/content/ambits_actuacio/millora_regulacio_normativa/recursos/Repositori-avaluacions-ex-ante/Normes-aprovades-2021/Decret-11_2021-MAI.pdf

Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya, 2019. Disponible en línia a: https://www.sindic.cat/site/unitfiles/6058/pacte%20segregacio%20escolar%202018_definitiu.pdf

Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Propostes per a un nou decret i per a nous protocols d'actuació. Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya, 2019. Disponible en línia a: https://www.sindic.cat/site/unitFiles/6654/Document%20propostes%20PSE_nov2019.pdf

Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Primer informe de balanç sobre la implementació del Pacte sobre la segregació escolar a Catalunya. Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya, 2022. Disponible en línia a: https://www.sindic.cat/site/unitFiles/8468/Informe%20Balan%C3%A7%20Bianual%20PSE_cat.pdf

Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021 (gener del 2023). Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya, 2023. Disponible en línia a: https://www.sindic.cat/site/unitFiles/9129/Informe%20Segregacio%20escolar_gener2023_cat_def2.pdf

Pacte contra la segregació escolar a Catalunya. Informe de progrés sobre el desplegament del Decret 11/2021 (gener del 2024). Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya, 2024. Disponible en línia a: https://www.sindic.cat/site/unitFiles/9822/Informe%20seguiment%20PSE%20Decret%2011_21_cat.pdf

EL DECRET 11/2021,
DE 16 DE FEBRER, DE
LA PROGRAMACIÓ
DE L'OFERTA EDUCATIVA
I DEL PROCEDIMENT
D'ADMISSIÓ EN ELS
CENTRES DEL SERVEI
D'EDUCACIÓ DE
CATALUNYA I EL SEU
IMPACTE EN EL MÓN
LOCAL

6 REFERÈNCIES
BIBLIOGRÀFIQUES

SAURA, Víctor. «Les mesures del Pacte contra la Segregació Escolar comencen a donar (petits) resultats». *Diari de l'Educació* [en línia] > <https://diarieducacio.cat/blog/2022/03/03/les-mesures-del-pacte-contra-la-segregacio-escolar-comencen-a-donar-petits-resultats/>

SEGUROLA, Maria. *5 pràctiques segregadores que hauran de desaparèixer amb el nou decret* [en línia] Fundació Bofill > <https://fundaciobofill.cat/blog/5-practiques-segregadores-que-no-es-podran-fer-nou-decret>

Vídeos formatius sobre estratègies contra la segregació escolar [en línia] Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació i Formació Professional > <https://educacio.gencat.cat/ca/departament/linies-estrategiques/equitat-educativa/videos-formatius-segregacio-escolar/>

**Diputació
Barcelona**

Autor

Juanjo Falcó Monserrat

Llicenciat en Dret i en Filologia Hispànica. Professor d'ensenyament secundari, actualment és regidor a l'Ajuntament de Lleida. Va ser Director General d'Atenció a la Família i a la Comunitat Educativa entre octubre de 2019 i juny de 2021, on va ser una de les persones que va impulsar l'aprovació del Decret 11/2021.

Data

març de 2025

Coordinació

Miquel Àngel Cuerda
Oficina de Planificació Educativa
Gerència de Serveis d'Educació
Àrea d'Educació. Diputació de Barcelona